

Grensverkeer september 2005

Kroniek september 2005

Vrijdag 24 juni hadden we een vruchtbare bespreking met Wessel Stoker over zijn boek 'Is geloven redelijk?'. In zijn boek over de geloofsverantwoording neemt hij een nogal kritische positie in tov Tillich. Het laat zich verstaan dat hij zich dus te verantwoorden had voor het forum van Tillich-kenners. Zijn kritiek op Tillich loopt weg uit wat hij noemt de klassieke rationaliteitsopvatting d.i. een geloof dat zichzelf fundeert en derhalve immuun is voor kritiek. Stoker kiest zelf voor wat hij noemt de hermeneutisch-fenomenologische geloofsverantwoording: Geloof is gefundeerd op de religieuze ervaring zelf. Van die ervaring (transcendentie) getuigt de Christen. De narrativiteit van het evangelie (Stoker werkt dat uit aan de hand van Marcus) heeft een eigen rationaliteit. Als mensen heil ervaren van Godswege in Christus is dat redelijk. Weerleggingen worden serieus genomen, maar maken de bewering niet onmogelijk! Wij hebben in onze Tillich-kring inderdaad vaak geconstateerd, dat Tillich de moderne mens beter wil verstaan dan dat die zichzelf verstaat. Het gaat soms langs de rand van de annexatie; Als de mens (homo religiosus) per definitie religieus is dan heeft degene die het niet zo beleeft geen antwoord meer. Daar houdt dan het gesprek en de geloofsverantwoording op. Misschien voert Stoker een correctie op Tillich uit die we uiteindelijk toch serieus dienen te nemen! Maar Stoker is tegelijk ook weer de eerste om te erkennen dat Tillich hem blijvend inspireert en dat we veel van hem kunnen leren. Wie het gesprek met Wessel Stoker nog eens opnieuw en in een andere context aan wil gaan, wijzen we op het symposium dat door de theologische faculteit van de VU wordt georganiseerd naar aanleiding van de publicatie van 'Is geloven redelijk?'. Het symposium zal plaatsvinden op donderdagmiddag 29 september 2005 van 13.30 uur -17.00 uur in het Hoofdgebouw van de VU, kerkzaal (16e etage), De Boelelaan 1105 A Amsterdam. Er zullen bijdragen zijn van prof. Siebren Miedema, prof. Theo de Boer, dr. Desiree Berendsen en prof. Peter Jonkers. Deelname graag melden aan mw. J. Nauta, faculteitsbureau, tel. 020- 5986620 of J.Nauta@th.vu.nl. In 2006 zal 'Is geloven redelijk?' ook in het engels gepubliceerd worden. Reden temeer om Wessel te feliciteren met dit werk waaraan een project van meerdere jaren ten grondslag ligt.

In juni jl. verscheen van mijn eigen hand een artikeltje in Psyche en Geloof, Tijdschrift van de Christelijke Vereniging voor Psychiaters, Psychologen en Psychotherapeuten (16e jrg. Nummer 2, p. 97-102): 'Alles te genezen? Tillich over de Moed om te zijn.' Deze bijdrage in de rubriek klassiekers gaf mij de gelegenheid om nog weer eens te wijzen op Tillich's onderscheiding tussen existentiële en pathologische angst. De existentiële angst is niet te genezen omdat die met het menszijn als zodanig gegeven is. Het enige 'medicijn' is de Moed om te zijn, het absoluut geloof. Het is overigens niet onaardig om op dit punt het gesprek met Wessel Stoker nog even verder te voeren. Want het gaat bij het absoluut geloof immers precies over een geloof dat zichzelf fundeert; Waar kan de mens in zijn angst die ongeneeslijk is anders terecht dan bij een Grond die hem tot grond gegeven wordt? Of om het met de woorden van Psalm 61 te zeggen: 'Heer, leid mij op een rots die voor mij te hoog zou zijn.' (vers 3). Hier wordt het klassieke rationaliteitsbeginsel niet positief gesteld, maar geformuleerd vanuit de negativiteit van de angst. En dan wordt het pas echt interessant! Wat zal ons antwoord zijn als we niet meer refereren kunnen aan een Grond in de diepte of een rots in de hoge? En als we de moderne mens zijn één- of tweedimensionaliteit gunnen wat betekent dan nog een term als 'existentiële angst'? Misschien hebben we onszelf wel vergist en is ook die angst te genezen. Als je het zo bekijkt zou 'The Courage to Be' wel eens heel gedateerd kunnen zijn – een exponent van het klassieke rationaliteitsbeginsel uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. En misschien verliest het boek daarmee wel zijn status van 'all-time-bestseller'.

Wij ontvingen de zomereditie van het Bulletin of The North American Paul Tillich Society. Daarin wordt aandacht besteed aan Tillich en Nietzsche, Tillich en de globalisering, Tillich en de interpretatie van Kandinsky's schilderijen, het nihilisme en de procestheologie. Samen met het bovengenoemde artikel uit Psyche en geloof zullen de teksten beschikbaar worden gesteld voor degenen die de studiekering bezoeken.

Voor wat betreft die studiekering. We komen voor de eerste keer na de zomertijd weer bij elkaar op vrijdagmiddag 23 september a.s. op de gebruikelijke plaats. Er zal dan een tekst van Masao Abe worden bestudeerd die ons is aangeleverd door Rien Jansens: 'Negation in Mahayana Buddhism and in Tillich.' De tekst daarvan wordt ons per conventionele post toegestuurd. Wij nemen hiermee de draad op van het vorige seizoen waarin we nogal wat aandacht gegeven hebben aan de interreligieuze dialoog. Op 4 november zal onze samenkomst het karakter dragen van een jaarvergadering. Meer daarover op de 23e. Op 9 december is drs. Ellen van Sluijs onze gast. Zij specialiseert zich in het Hindoeïsme en het Sanskriet. Deze studiemiddag zou een (voorlopige) afsluiting kunnen worden waar het gaat om ons 'uitstapje' naar de wereldreligies. Wellicht is het goed om daarna weer eens een ander 'project' te starten.

Op deze plaats onze hartelijke felicitaties aan Teije en Hanneke Brattinga, die op 8 september vijftig jaar getrouwd

waren. Voorzitter en secretaris waren aanwezig bij het feest op St. Walrick en hebben het bruidspaar voorzien van bloemen en wijn. Wij op onze beurt kregen volksvertellingen mee uit Guinee-Bissau waarvan we er in dit nummer van Grensverkeer een afdrukken. Tenslotte vestigen we de aandacht op een recent verschenen studie van Leonardo Messinese: *The Problem of God in Modern Philosophy*. In dit nummer van Grensverkeer vinden we een boekaankondiging van de Davies Group Publishers. Hiermee sluit ik af. Een vr. groet aan allen en tot de 23e.